

OFRENA

FABR 1918

ORGUE DE

"NOSTRA PARLA"

JOAQUIM RUYRA: *Algunes idees sobre Catalunya i sa parla.*

GUILLÈM COLOM I FERRÀ: *Nostra llengua.*

EDUARD MARTÍNEZ FERRANDO: *Sintesi del criteri valencianista.*

Manifest de «Nostra Parla».

Poesies de Guerau de Liost, Joan Ramis d'Aireflor i Miquel Duràn.

Opinions d'altri.

DE LES NOSTRES TERRES.

BARCELONA·CIVTAT D'ISL·MALLORCA
PERPINYA··VALENCIA

ANY II - NÚM. 16.

20 C.TS

GRANS TALLERS METALÚRGICS

— DE —

MARIAN RAMONET

Carrers de Sant Pau, 46 i Mendizàbal, 25-BARCELONA

ESPECIALITAT EN LA FABRICACIÓ DE TOTA CLASSE D'ARQUES DE
SEGURETAT, BASCULES, BALANCES, PESOS, PREMSSES PER A COPIAR,
CARRETS, CUINES, DEPOSITS, TORRADORES I MOLINETS, PER A
CAFÈ, ESTUFES, FORNETS, PORTES-FOGAINA, ENGRAELLATS, DES-
: : : : : AIGUES I DE VARIS ARTICLES SIMILARS : : : : :

CASA FUNDADA L'ANY 1830

ARQUES

— PER A VALORS —

BÀSCULES

— PER A CARROS I VAGONS —

Fills de A. ARISÓ

Sans, núm. 12

Telefon H. 397

— BARCELONA —

OFRENA

FARRÓ-L.

ORGVE DE "NOSTRA PARLA"

AGRUPAMENT DE BALEARS, CATALANS, ROSSELLONESOS
I VALENCIANS

REDACCIONS.—BARCELONA: Aragó, 228

CIUTAT DE MALLORCA: Sant Bartomeu, 17, pral.—PERPINYÀ: Llanterna, 7, bis.

VALENCIA: Eixarchs, 17, 2.^{on}

Deferents amb totes les opinions, que sien llealment exposades, per a assolir el desvetllament nacional dels pobles amb personalitat pròpia, insertarem en aquestes planes els treballs publicables que se'ns enviïn, advertint que l'admissió d'un article, no significa que aprovem les orientacions que pugui donar son autor.

SEGONA ÈPOCA - ANY II: NÚM. 6

GENER DE 1918

ALGUNES IDEES SOBRE CATALUNYA I SA PARLA

PER JOAQUIM RUYRA

(Discurs llegit en la «Diada de la Llengua Catalana» celebrada a Barcelona per la Secció Catalana de «Nostra Parla»)

Senyors:

La nació catalana no és pas aquella Catalunya dividida en quatre províncies, que de petits ens han ensenyat a conèixer en el mapa. Els mapes consignen els resultats dels topaments de les potències i podríem dir que són a manera de cartes de bandolerisme, dintre les quals s'atorga a les rampinyes igual consideració que als heretatsges. No volem pas negar que aquest fet odiós careixi d'una raó profunda dins l'ordre de la vida universal, que es mou en una batalla eterna per la selecció; però la lluita perdura, la vida opresa pot convertir-se en triomfant i els límits que senyalen els mapes, no tenen res de definitius mentre la naturalesa, que els repugna, conserva les seves vedrunes. No, no és el mapa, no és aqueixa carta de bandolerisme la que pot indicar-nos els límits de Catalunya, la nació de les nostres amors.

Nosaltres sentim que un gran riu de sang ardent ens uneix amb altres homes llunyadans, ens duu l'escalf d'una vida comunal, amable i beneficiosa a la nostra vida individual, i comunica al nostre esperit unes inflexions especialíssimes; som ones d'una mar definida; som una

nissaga. Mes ¿qui som que la formem? Fins aon s'extenen les seves fronteres esborrades. ¿On és l'emblema que tots adorem amb igual devoció com a símbol de la nostra unitat?

Ah! sens dubte hem hagut d'expiar grans culpes, no pecats de felonia, que deshonoren, però si imprudències i toçaderies generoses, d'aquelles que els pobles paguen amb joiells de la pròpia sobirania. El cert és que enemics incontrastables han caigut sobre nosaltres, s'han apoderat de nostres armes i patifell de guerra, han cremat la carta dels nostres furs en mig de la plaça pública, se'ns han repartit, establint entre nosaltres divisions arbitràries, i amb el drap de llurs banderes victorioses han ocultat les nostres, despullades pel vent de la derrota. Déu sab que no esmento això per tal de revifar odis històrics, sinó per ésser una veritat innegable, que explica la confusió i àdhuc l'engany, que han sofert molts dels nostres germans sobre la llur pròpia nissaga i l'emblema que la representa. Quants han prè com a pròpia la bandera tricolor de França! Quants la de les torres simbòliques de Castella!... Doncs be, cal que entenguin tots que el nostre principal emblema no és de drap voleiador, ni s'aguanta sobre fus-

tatges trencadiços. El nostre principal emblema és una flama espiritual, que brolla dels nostres cors: és la gaia parla catalana, que declara la nostra estirpe i ens permet retrobar les vedrunes de la nostra terra a través de totes les confusions.

Allí és la mar on sentim la característica remor de les seves ones i veiem el llur rosèc marcat en els penyalars. Allí és Catalunya on sentim ressonar els pobles amb l'unió catalana i veiem en la pedra dels antics monuments, el gratall de la nostra llengua com d'una onada persistent a través dels segles.

No ens poden enganyar els mapes, no ens poden enganyar les convencions dels estranys, ni àdhuc les nostres mateixes. En va s'és establerta per damunt de la carena dels Pirineus una línia de fronteres que ens seccioni. Nosaltres la mirem com una clenxa esborradica sobre una testa única; a cada costat hi veiem la meitat d'una mateixa cara, amb un gest igual, amb una mateixa expressió, que s'animen amb l'articuleig d'una parla idèntica, qu'és la nostra.

No ens poden enganyar les muntanyes, ni la mar, ni els rius, que es fan servir contra nosaltres com de motius de confusió. La regió nadiua d'en Ramon Llull, del nostre genial Ramon Llull, serva encara les inflexions del seu llenguatge, que és el nostre, i sentim que per dintre la mar, la nostra soca branqueja i, reïxint de les aigües, forma la bella capsada de les illes d'or, que remoreja de les nostres remors i treu florida de les nostres flors d'esperit. I, mirant cap al sur, no reparem pas que la nostra existència sigui segada per l'aparent glavi argenti de l'Ebre. sinó que va perllongant-se enllà, enllà fins a les admetlledes alacantines de Sant Joan i els superbiosos palmerars d'Elx. Podran els fills d'aquestes extremes comarques meridionals viure enganyats de la llur pròpia niçaga i tal vegada preocupadament repudiar-la; però la llengua, que parlen, veu del cor, que no pot mentir, la proclama en altes veus.

No, no necessitem mapes per retrobar les vedrunes de nostra terra nacional. La terra, que parla en català, ella mateixa es dona el nom de Catalunya. I quan dic «la terra que parla» ho dic en sentit més aviat natural que metafòric. Sí, es la terra mateixa, els seus caïres i cantells, les seves anfractuositats, les seves remors, els seus aflaires, el seu agre per dir-ho en un sol mot, ço que ha imprès a la nostra llengua un segell especial. És ella, la terra que ens ha criat al seu

pit, la que amb son murmureig constant i una gesticulació característica ens ha imposat les asprors i sonoritats, que catalanitzen la nostra parla. No som nosaltres, doncs, que volem fer-la Catalunya; és ella mateixa qui se'n diu; és ella mateixa qui ens mana que així la anomenem.

Oh! quines profunditats més admirables i misterioses, que fan venir al cap en roda, entrelluquem en considerant la formació del llenguatge! Qui podrà descobrir les seves rels primitives? Qui podrà definir el verb sense presuposar les idees d'objecte i subjecte, ni qui podrà definir les idees d'objecte o subjecte sense presuposar la de verb? Jo no puc menys de creure que els signes preverbals d'aquestes i altres idees primitives els adquirim en un estat d'ànima anterior al de l'ordre lògic, quan, no posseïda encara la noció del jó, no podem referir res a la seva immanència i per tant ens és impossible establir cap ordre de prelación. En aquest estat caòtic de la consciència, anterior al albir, per virtut de lleis naturals de la nostra ment se'ns donen sens dubte una pila d'idees irrefusables. I, quan arribem a la primera noció d'ordre, ens trobem amb totes elles juntes i lligades de tal manera que no podem dir quina és antecedent i quina conseqüent. Les tenim clares; i, quan intentem definir-les analíticament, subjectant-les a un ordre, que no els pertany, més aviat hi posem obscuritat que llum.

Heu-vos aquí, ço que de comú tenen tots els llenguatges humans: aquestes idees pre-verbals, anteriors a l'ordre lògic i les que d'elles es deriven necessàriament; i també totes aquelles resultàncies, que provenen de les lleis generals de la nostra constitució i de les influències externes, que s'hi exerceixen. Mes així que el llenguatge comença a traduir-se en signes verbals, ja les individuals idiosincràcies i el mestratge de la naturalesa immediata hi estampen un segell especial, que va determinant-hi les varietats comarcanes.

Oh el mestratge de la naturalesa, que ens volta! Jo voldria que tothom l'entengués i el sentís vivament com jo el sento. És la mateixa selva animada d'aire esperitós, la qui amb la música sivilant del vent, que s'esqueixa per las seves branques, ens suggereix quasi totes les lletres del seu nom. És el soroll retronjidor d'una estimbada de terres el qui fa néixer a la nostra boca la paraula *terrabastall*. És el flu-flu de les coses, que neixen o s'extenen suaument, el qui ha dictat els sons inicials de les paraules, que ho in-

diquen: fluïr, flor, flum, flocioldeix, flama, flaire, floc... Es el tro mateix, amb la seva veu imposant i aspre, el qui s'és anomenat a la nostra orella.

Qui pogués esbrinar tots els misteris d'aquestes ensenyances! Més, no hi ha pas dubte que s'exerceixen i que sens elles, deixant apart el miracle de la torra de Babel, no podríem explicar-nos les variacions regionals del llenguatge. Si, amics meus, jo no ho dupto pas, nosaltres, hereus o legataris dels llatins, dels grecs, dels germans i dels alarbs, hem rebut de la terra-mare Catalunya la lliçó, que ha catalanitzat la nostra parla, així com cada poble ha rebut de la seva respectiva terra-mare l'especialització del seu llenguatge. Cada mot, cada inflexió verbal i quina amorosa conversa pressuposen entre l'esperit i la natura!... i quina emocionant conversa sovint, sovint, mantinguda en l'idioma intuitiu i mut dels àngels!... Comprenem fàcilment que allò, que sorolleja, ens suggereixi els sons corresponents a la paraula, que ha d'expressar-ho. Però no tots els esperits es fan compte d'altres múltiples i variats recursos, de que es val la naturalesa per ensenyar-nos a parlar. ¿Qui es fa compte de les meravelles d'abstracció per virtut de les quals capim l'analogia íntima, que hi ha entre certes notes auditives i certes visions silencioses? Oh l'encantadora i abstracta igualtat, que percebem entre la puresa d'una veu infantina i la blancor d'un lliri immaculat, entre les ombres de la nocti-vagarosa vesprada i les notes ondulants i profundes dels baixons! Afinem més i més el nostre esperit i repararem com l'estel silenciós, tot estil·lant la seua plàcida llum, la converteix dins el nostre cervell en sons articulables, que la nostra boca instintivament deletreja. Mirem com l'ona amb la seva rodonesa palpitant invita els nostres llavis a pendre la forma, que ha d'engendrar la vocal tònica del seu nom. Oh, quants de procediments, quants de recursos! I quina sinfonia al nostre entorn! No sentiú com les agudes cimes de les nostres serrallades, a manera de notes d'un misteriós pentàgrama, demanem altes sonoritats al nostre llenguatge? No sentiú com les garrotxes i torrents i les anfractuositats, que ens circunden, ens ensinestren en unes asprors, que llengües altrament educades no serien aptes a pronunciar?

Sí, amics, tot s'anima, tot balboteja, tot canta... Entre la naturalesa i l'esperit s'estableix una cópula inefable, que dona a llum un fill esplèndid, l'idioma. I en aquesta cópula la terra

catalana s'és dada als catalans; i és nostra i nosaltres som de ella amb una unió consagrada per aquest infantament gloriós.

No compreneu, doncs, tot el respecte i amor, que ha de mereixer-nos la llengua natural? No compreneu l'emoció que va i ve entre la natura i el poeta, que la canta amb notes, que ella mateixa balboteja, tot descobrint-li ses bel·leses recondites? I no veieu com un llenguatge foraster ha d'extendre un vel entre els dos subjectes d'aquesta conversa, pertorbant-ne la sinceritat i substituint la música concordant per una altra d'inadaptada, que no pot dur sinó a la afectació i la falsia?

Mes, deixem de banda el poeta. Sigui qui sigui, l'home, que menysprea la seva llengua natural, renega de lleis quasi santes, gravades en el seu propi cor, i es contraria ell mateix i es perjudica, car hem de comprendre que la llengua no és solament el conjunt de sons articulats, que s'exhalen dels nostres llavis. Aquests sons responen a una forma nostra, interna, que la naturalesa ha laborat durant llargues centúries; són florida de un arbre, que s'associa i arrela dintre la nostra ànima, influint en el nostre pensar, en el nostre sentir, en el caràcter, en els gustos, en la fesomia... Usar una llengua forastera és calçar-se una vestimenta, que no va be al nostre home interior: que el subgesta, que l'entrebanca, que el paralitza...

Tots els catalans ens assemblem, tots tenim un parentesc profunde, que hem d'estimar d'una manera especial i hem de voler perpetuar en la nostra descendència. No, no seran vers fills nostres, no respondran a les formes de la nostra ànima aquells descendents de la nostra sang, que desconguin el nostre verb. Entre un pare català i un seu fill ignorant de la nostra llengua hi ha un parentesc espiritual més llunyà que entre qual-sevol barceloní i el seu més desemparentat equi-parlant de la vall d'Andorra o de la muntanya alacantina.

La llengua diu la pàtria, la llengua diu l'ànima nacional. I això, aquesta ànima i aquesta pàtria, volen arrabassar a les febles les nacions circumstancialment més fortes i absorbents. I a tal fi conspirem, unes voltes a la descarada, amb imposicions i càstics, i altres voltes (i és quan són més terribles) hipòcritament, amb manyaqueries i concessions. «De què us queixeu?—diuen a llurs víctimes.—Veniu, us esperem amb els braços oberts; gaudiu de tots els drets de la nostra ciutadania, exorneu el vostre orgull amb

les nostres glòries històriques, useu de totes les nostres llibertats, síguim-vos assequibles totes les preeminències, però parlem com nosaltres, descasteu-vos, renunciem a la vostra ànima i enmotlleu-vos a la nostra.» Com si la barata fos de no res! O el contracte lleoní! O l'abominable engany! Un tracte d'ànimes semblant al del dimoni de la llegenda:.. Un intent negatiu, estèril destructor, quasi tan vergonyós i contraproductiu per al qui el sofreix com per a qui el proposa:

Llum, llum, amics meus: Que la veritat s'obri pas entre nosaltres! Ens assetgeu ombres, enlluernaments, enganys de mort, seduccions de sirena... Els nostres germans cauen ací i allà,

tal vegada per ofuscament... Jo sé que la meua petita veu amb prou feines ha de trobar ressò. Tandebò el trobi al menys dins el cor d'aquells, que en puguin ésser moguts a una predicació més lluminosa i eficaç que la meua! Que la veritat s'obri pas entre nosaltres, i per tot arreu! L'unió i el veritable progrés d'Ibèria no seran un fet mentre els seus fills es cansin i aniquilin en la tasca estèril de descascar-se uns amb altres. I, en canvi ¡quina obra més gran la d'aquests fills, si s'apleguessin, no per absorbir-se uns amb altres, sinó per respectar-se i defensar-se i, plens d'amor per la naturalesa i la veritat, clamessin tots junts entusiasmàticament: «Ibèria, mare de nacions, salve!»

NOSTRA LLENGUA

PER GUILLEM COLOM I FERRÀ

(Discurs llegit en la «Diada de la Llengua», celebrada en la ciutat de Mallorca per la Secció Mallorquina de «Nostra Parla»)

Senyores i senyors:

Humil certament és el títol amb que me present avui per a parlar-vos de la nostra llengua; no som cap filòleg, ni quantimés cap gramàtic, som senzillament un modest glosador de les nostres lletres i més que res, un fervent enamorat de llur llengua suprema. L'amor és el qui m'empeny i l'amor és el qui em porta.

De l'esplendor creixent d'aquestes solemnes Diades de la Llengua s'en treu l'alta exemplaritat de que la parla un poble viu i lliure qui endevina el tresor que té dins les mans i l'estotja amorosament amb fidelitat de reliquiari, qui l'estima de cor i s'encén en vius desitjos de conèixer-la. «Una llengua que aixís triomfa en la consciència del poble, per força ha de triomfar en l'art i en la ciència, perquè l'amor, com ha dit un savi, es el camí més fàcil i dreturer de la veritat i de la bellesa».

Senyors: ben poca cosa nova puc dir-vos de llengua tan preclara: tot està dit, i excelsament; a l'arribar aquí, fins m'avergonyesc de mon humil parlament, per sobrer i per inútil. Per mi parlen tants escriptors que són els qui junt amb el poble l'han plasmada, des del mestre Aguiló, en qui s'hi veu encara el treball de forja sobre el metall rovellat, fins el gran Verdaguer, qu'ens

donà ja pastada i feta tota la llengua de la pàtria; des de Mossèn Costa, que li ha cenyit el front amb les roses immortals de l'art clàssic, fins an En Carner, qui ha sabut dar-li el tremp de la darrera elegància. Per mi parla l'abrusadora abrivada amb que s'emparà aquesta llengua de tot gènere i escola. «Llengua certament grandiosa i magnífica, diu l'insigne Menéndez i Pelayo, ja que no li basta servir d'instrument als més ingènuus i pintorescs cronistes de l'Edat Mitja, ni donar carn ni vestidura al pensament espiritualista d'aquell gran metafísic de l'amor, quitant escorcollà en les solituds de l'ànima pròpia, ni li bastà tant sols donar lleis a la mar i convertir Barcelona en altre Rodes, sino que tengué una altra gloria major i ben malament oblidada pels seus panegiristes: la d'haver estat la primera entre totes les llengües vulgars que serví per l'especulació filosòfica, heretant en aquest respecte el llatí de les escoles, molt abans que l'italià, molt abans que el castellà i moltíssim abans que el francès. Tenim a Espanya aquesta doble glòria que cap altre dels romanços neo-llatins pot disputar-nos. En castellà parlaren les Matemàtiques i l'Astronomia per boca d'Alfons el Savi. En català parlà, per primera vegada, la filosofia per boca de Ramon Lull.»

Tot això vos dirà-lo que s'en pot fer d'una

llengua de tant d'impetu, expressiva per altra part com ella sola, tota plena de matïços com la francesa, enèrgica i al mateix temps dolça com la d'una mare qui alleta l'infant de ses entranyes. Es una llengua pintoresca, més no virolada com la francesa del temps de Lluís XIII. Es, si voleu, la més plana i vulgar de les neo-llatines, més també l'única qui perdé, per fortuna seva, en l'època del Renaixement la categoria de literària. «Es aquest un fenomen lingüístic únic en la filologia romànica, digne d'estudi i atenció. Per la nostra parla no ha passat més que de re-top i de segona mà noresmenys que la revolució gloriosa del segle XVI qui capgirà de soca a rel les llengües, les literatures, els sistemes polítics, el món de las idees i de més a més establí un divorci fonamental entre el present i el passat dels pobles i enterrant completament l'Edat Mitja i creant per tot arreu literatures diverses.»

Segons el Dr. Rubió, d'aquesta situació especial han esdevingut per la nostra parla, tal volta algunes ventatges, qui sap si també molts d'inconvenients, però lo cert és que uns i altres juntament amb la seva rica tradició literària li donen avui una fesomia original i molt marcada entre totes les demès llengües neo-llatines. Per una banda li han mancat en general mètode i disciplina gramatical i la cultura clàssica ennoblidora dels idiomes. Per altra ha pogut conservar millor sa identitat i la seua unitat interna.

En punt a la seva identitat, no pot esser més vigorosa. El divorci entre el passat i el present de la nostra llengua bé es pot dir que no existeix, allà on tan fondes diferències separen a ses demès germanes. A França per exemple, la retòrica, a partir del segle xv, va condemnar a l'oblit la literatura mitgeval, i els temps successius de l'època clàssica l'ignoren per complet. Se pot dir ben bé, sense exageració de cap casta, que la producció literària francesa de l'Edat Mitja pertany tota ella a l'arqueologia i avui la desenterren els erudits de la «Romania» amb curiositats esquisides que sols ells saben paladetjar.

La nostra llengua, en cambi, malgrat els numerosos enmanlleus que feu al provençal, va saber-se mantenir en estreta relació amb el poble (com diu el Dr. Schädel) i conservar son caràcter plà i vulgar, conquerint els extensos i més fermes dominis de la producció en prosa. El rel·ligament amb la tradició literària té en la nostra llengua una base tant sòlida i ferma com els cantons granítics de les construccions ciclòpees, que tals ens pareixen els monuments suprems

de la nostra cultura aixecats per la frenètica activitat del cavaller errant de la filosofia o per la paciència benedictina de Fra Francesc Eximenis. Es l'única parla entre les neo-llatines qui per rejaovenir-se pot acudir als textos de l'Edat Mitjana com si fossin contemporanis, en tal manera, que estem en situació de comprendre més fàcilment avui en dia la Crònica de Muntaner, que els francesos les gestes de Villehardouin, que els castellans les Estòries del Rei Savi; i en canvi mai ens passarà pel cap, per conèixer i aprendre nostre idioma, obrir un llibre de l'època de decadència. Tan sols al poble grec li és donat fer altre tant amb el seu idioma popular.

Tampoc se presenten en la nostra llengua tan marcades com en les altres parles occitàniques, les diferències entre la llengua vulgar i l'erudita. El no haver estat instrument d'expressió literària ni oficial durant les tres derreres centúries, li ha valgut poder conservar millor la seva clara fesomia i experimentar d'una manera més natural la llei d'evolució. «La nostra llengua, ha dit un gran crític i un dels nostres millors poetes, no en té res per ara d'enmidonament acadèmic i fins diria que és llàstima que amb el temps haja d'esser codificada. Ella, tal com és, fresca, senzilla, patriarcal, més pagesa que ciutadana i més popular que culta, té la virtut d'atreure els esperits a les fonts eternes del sentiment; ella robusteix i tonifica l'inspiració viciada per l'intellectualisme cavilòs i els refinaments malaltissos i alexandrins dels grans centres de cultura; ella és bany de sol, de salut i vida, frescor de matinada, netedat de cor qui reconforta i embalsama.» Estam molt lluny dels preciosistes francesos qui tractaven els mots exclusivament com a signes abstractes de les idees ordenant-los arbitrariament i disciplinant-los com fins instruments d'expressió. No pensaven que, a l'obrar aixís, mutilaven la part més fresca de l'idioma, la qui neix del cor amb espontaneïtat, tot imatge i tot sentiment. Aixís quedà empobrida i feta una abstracció gelada i cortisana la llengua dels escriptors de l'època de Lluís XIV, qui tot volent desvulgarisarla i ferne un vocabulari exquisit, la convertiren en una forma momificada i cerimoniosa que sols se podia parlar bè amb ritme de minuet i passetjant pels simètrics i quadriculats jardins de Versalles. Els francesos d'aquell temps, acostumats a les formes fixes, al tipo intel·lectual enriquit per una gran cultura del grec i del llatí, cercaven el francès i no el trobaven.

L'ideal de tota llengua sana no és aquest, sino tot el contrari; el vertader ideal és la conjunció natural, l'harmonia perfecta entre la parla popular i l'escripta.

La nostra llengua literària se salvà, no sé si venturosament, de la fascinació del classicisme; mes en canvi deturàs a vida, quan havia alcançat el punt més alt de sa ufanía, una altra sujeció que anorreà per tres sigles, casi del tot, sa antiga fecunditat. Amb l'adveniment de Felip V i el decret de Nova Planta la nostra literatura perd tot son caràcter nacional. Tot se castellanisa i fins la corporació més culta del Principat, la Real Acadèmia de Bones Lletres contribueix a la defusió de la nova llengua; ja la nostra romàn sola en mans del vulgus i dels ignorants! A tal punt arriba la seva postergació.

I, a pesar de tot, malgrat l'haver-se castellanisada en els sigles xvi i xvii i emmudit per complert en el xviii davant l'excèpcional grandesa que llavors prengueren les lletres castellanes, admirades en tot el món, a pesar d'aquest ensopiment de tres centúries, amb apariències de mort, el dia en que el Romanticisme fa revivre l'Edat Mitja i dona nova saba a totes les lletres, llavors reneix la nostra parla, entra en una segona Edat d'or: «Empresa magna, diu En Menéndez i Pelayo, la restauració d'una llengua i d'una literatura i amb ella del geni històric d'un poble». Aquí està la prova més alta de la seua virtualitat, més que en l'esplèndida manifestació literària dels sigles xiii, xiv i xv. Verdadherament, de nostra llengua es pot dir que fou el fènix del desert qui resucita de ses propies cendres. Foren els poetes els primers qui, comprenent que ningú pot assolir la vera poesia mes que en sa pròpia llengua, tornaren a cultivar-la artísticament amb fins i propòsits enlairats com mai havien tenguts els degenerats glosadors de l'escola del Rector de Vallfogona. En lloc d'aquells empelts raquítics i miserables, brostà ben prest una nova primavera poètica, anunciadora ja d'un fruit segur i definitiu. L'impuls inicial vengué d'Aribau; la disciplina de la llengua, trempada en les fonts recondites i castisses, el fondo sentit de les coses i de les paraules fou inoculat en les venes de la nova poesia per l'il·lustre mallorquí En Marián Aguiló; el triomf definitiu pertany a Verdaguer, consagrat ja per l'immortalitat, i altres grans poetes que, per sort, encara viuen entre nosaltres.

Axis renasqué la nostra llengua catalana, idioma ben definit que parlam avui més de quatre

milions d'habitants i que s'estén en ses formes dialectals per Catalunya, Mallorca, Rosselló, València, Ribagorça i Alger. Fou en l'Edat Mitja la llengua dels Reis d'Aragó i de sa ben ordenada cancelleria i s'estengué llavors amb el vol de nostra ciència o amb l'avassallador impetu de les armes per totes les penínsules del Mediterrani, havent arribat a ser llengua oficial a Atenes en el segle xiv i a Sicília i Cerdenya en els xiv i xv i a Nàpols en els temps gloriosos d'Alfons V. Té ademés uns altres títols d'honor, avui per cert ben poc retrets. En ella parlaren per primera vegada els primers parlaments polítics d'Europa; en ella s'escrigué el primer Còdic consuetudinari, *Els Usatges*, i el *Consulat de mar*, les primeres lleis marítimes dels pobles meridionals, amb respecte escoltades dins totes les llonges mercantivoles de la mar Mediterrània; i en ella bastí el nostre Ramon Lull, el fantasiador ideòlec, l'apòstol incansable de la filosofia popular, aquell seu original sistema teològic-filosòfic, únic de forma i parla vulgars, entre aquelles grans catedrals del pensament humà dels sigles xiii i xiv alçades per Albert el Magne, per Tomás d'Aquino i Duns Escot.

«No estranyeu, doncs, que estimem aquesta llengua amb amor intensa, amb tendresa filial. L'estimem, no sols perquè fou gloriosa i noble, perquè ens apareix formosa i escaienta; la estimem perquè és nostra; perquè és la vestidura amb què ha nascut el nostre ser aquí en la terra (segons expressió justa del Dr. Rubió, de qui són aquestes paraules). No és que odiem les altres llengües; les veneram i les volem totes; però tan bé com la nostra no en sabem parlar cap altra i sols en ella tenim pensament i imaginació i energies d'esperit. No l'havem forjada capriciosament en sò de rebeldia o enlluernats per una falsa retòrica; ni la podem deixar sino amb la nostra carn, perquè ella és carn i sang de l'ànima nostra; ni la podem baratar amb cap altre per noble i gentil que sia; perquè és Déu qui la nos ha imposada com un sant i misteriós llaç amb que han de viure indissolublement en aquest món la nostra paraula i el nostre esperit. Que, com ha dit l'il·lustre Menéndez i Pelayo, no hi ha major sacrilegi i a un temps més inútil que pretendre engrillonar lo que Déu ha fet esperitual i lliure, el verb humà, resplendor dèbil, però resplendor, de la paraula divina».

HE DIT

SINTESE DEL CRITERI VALENCIANISTA

(Continuació)

PER EDUARD MARTINEZ FERRANDO

Aquest acte de crueltat i injustícia, que sols pogué inspirar la supèrvia, causà en el nostre poble un sentiment tan pregon que provocà una protesta general, però, sens forces ja per a redreçar-se i restaurar son dret, acudí, perxò, en súplices al propi rei i a s'esposa i adhuc utilitzà els bons oficis dels Ducs d'Orleans i d'en Berwick, mes la persona que llavors exercia veritablement el Poder reial, el feroç ministre Mr. Amelot, instrument servil de Lluís XIV de França que'l nostre Borrull estigmatitzara, apellant-lo «dèspota d'ambdues monarquies», i amb l'apoi moral i material dels *«fidelissimos vasallos, los castellanos»*, com els qualificava Borbó en son decret d'abolició de les nostres llibertats, no sols no accedí a la petició, sinó que encara castigà amb les penes severíssimes de l'exil i presó al castell de Pamplona, al Jurat Don Lluís Blanquer i a Don Josep Ortí, redactors que havien sigut de l'exposició demanant el restabliment d'aquelles.

I com en els moments de crisi dels pobles és quan aquests ouen, per esmortuida que hi sià, la veu d'un comú llinatge i es manifesten amb tota l'efusió de son ésser, ocorregué després un fet tan eloqüent que basta a palesar en el poble valencià, ensems que la consciència de la seva identitat ètnica amb el veí Comtat, la gran reserva d'energies i el sublim amor humà, característics en ell en tots els temps, puix només assolida a sang i foc la nostra mutilació nacional, formaren els valencians a Barcelona—la metròpoli de la raça—els regiments de la Mare de Déu dels Desemparats i de Sant Vicents Ferrer, per a defensar les llibertats d'aquells germans nostres, que anaven a córrer la mateixa sort que les propies, comprenent, amb certer instint, que, malgrat l'obra del fraccionarisme dels pobles, peculiar de l'Edat Mitja i d'estar ja consumada l'unitat espanyola, allí hi era el fogar sagrat de la Pàtria que irradiava sa llum i calor a tots. Aquella força militar tenia de colonells a en Josep Vicents Torres Eximen, que, fet presoner, fou tancat al castell d'Alacant i al susdit D. Josep Ortí, que, als començos de l'assalt de la ciutat pel sitiador castellà-francès caigué mort, al Portal Nou, nimbada sa testa per l'auriola de la glò-

ria, com més tard caigués greument ferit, prop de l'hort de Sant Pere, el Conseller en Cap de Barcelona, En Rafel Casanovas, tot i simbolitzant l'eclipsi d'aquets herois la fi de la Pàtria, puix si pels primers exhalava el postrer halè la més pura valencianitat, pel segon tancava els ulls la Catalunya «rica i plena» del cant nacional.

Però tornant a València, afegirem que a pesar del cop recentment rebut, tant forta s'acusa sempre al llarg de l'història la nostra personalitat que encara pogué resplandir amb l'art dels Vergara, el període criticista en que tants valencians sobreixiren, distingint-se, molt principalment, en Maians i en Pereç Baier, «suficient qualsevol d'ells per a enaltir a una nació i a un segle.» La ciència valenciana té, llavors també, son més gran llumenar en En Cavanilles que a Paris causà l'admiració dels sabis de l'Acadèmia de Ciències Naturals. I no acaba aquest segle sens que uns patricis insignes funden la Societat d'Amics del País amb la divisa *Fert omnia tellus* (aquesta terra ho posseix tot). Heu's ací, perquè considerem, que si nostre poble es un poble petit, com diuen els nostres enemics, amb un criteri no pas espiritual sinó quantitatiu, no, perxò, cedeix en grandeses al que compta amb major extensió territorial.

Per altra banda el sacrifici ens consagra amb la sang derramada a Almansa, les cendres de Vilarreal, els horrors de Quart, Alcoi i Dènia, el setge anguniós d'Alacant, les flames i les deportacions de Xàtiva, l'exode de la nostra gent d'ací per a no tornar mai més a la Pàtria que feren a València, per sempre més, immortal. No ha mort, no, la nostra personalitat que al cap de vall de cinc o sis generacions entre valencians encara s'ha repetit aquesta frase d'una conformitat dolorosa davant de totes les malvestats: «Més es perdé en Almansa.»

Es molt cert que València posseeix una valiosa galeria d'escriptors valencians que escrivieren en castellà, però no ho és menys, que convertida la vila de Madrit, per efecte de la organització política espanyola, en metròpoli intel·lectual d'Espanya, Castella sols se preocupà de la propaganda dels seus clàssics, que, com diu aqueix

poble; «Así paga el diablo a quien bien le sirve». La defecció que aitals autors cometeren amb sa llengua nacional i el comportament ingrat amb ells, que seguí després per part dels castellans com ja havem dit, han estat causa de que a l'actualitat llurs obres apenes sien conegudes en perjudi de la cultura d'ambdós pobles.

Aquesta decadència de l'esperit nacional que suposa ço d'escriure en la llengua del poble enemic de raça, cosa que, únicament s'explica per la raó del veinatge, no ocorregué sols a la nostra nacionalitat sinó a altres també opreses de l'Ibèria i de l'Europa, oferint-se en totes les coincidències en un mateix fenomen social: el de que sols se n'adonaren de la valua del bé perdut una volta el perderen. I així al veure València sa llengua foragitada violentament dels Consells i de la contratació, és quan vertí, perxò, llàgrimes no menys abrassadores que les de Bohèmia, Irlanda, Polònia, etc., tot el qui coneix la història sab que som justos; però ens resta encara una esperança, car, com diu en Toniol, una nació deixa de ser-ho no pas quan és vençuda i conquerida sinó quan pert sa llengua..

CAPITOL II

REVIFALLA NACIONAL.—NOUS HORIZONS.

Nostre eclipse nacional perdura a través dels segles XVIII i XIX i ja en el primer d'aquests observem que, malgrat estar encara suspesa al mon la destralt de l'absolutisme sobre el cap de les nacionalitats, comencen a bellugar-se, pel que respecta a la nostra, els brots novells de l'arbre patri, puix el notari en Carles Ros, entre altres patricis, inicia el reviscolament de la nostra parla. Son *Diccionario Valenciano* serà sempre el millor monument a sa memòria.

Un esdeveniment commovia després el món, l'Europa estava encesa en guerra i al trot del cavall de Napoleó es desvetllaven les nacionalitats dormides. Al tocar-li el torn a Espanya, València, com les demés nacionalitats, sent la consciència de sa unitat i solidaritat amb elles, açò en un temps en que l'Estat espanyol, sens força, hi havia caigut trocejat, i aleshores el Palleter li declarà la guerra al Capità del Segle, i després és el Pare Rico qui dirigí el moviment en que nostra Pàtria contribuí a la epopeia de l'Independència espanyola.

L'Espanya és salva, doncs, pel tant denigrat *sentiment regional*. i —¡oh, sorpresa! — per una

d'aquixes paradoxes no desacostumades a l'història, a les Corts de Càdiç, *sin libertad los diputados de discutir con arreglo a su conciencia*, per la coacció que des de la tribuna pública exercien masses assalariades, triomfava l'esperit uniformista de la França de llavors, vençut, recentment, per nostres guerrilles. Tot s'ha de dir, puix semblant resultat contradictori el refermà alhora l'afrancesament d'alguns representants que pogueren ser molt il·lustres i lliberals, però que, amb la fórmula *unos mismos códigos regirán en toda la monarquía* negaven la primera i més preuada de totes les llibertats: la d'organitzar-se cada país, segons les lleis pròpies de sa vida.

Malgrat bufar amb furia l'huracà unitarista, per aquella època, un frare escriptor i patriota, el Pare Bartomeu Ribelles, advocava en sos escrits per la restauració de les Corts Valencianes i el mateix insigne patrici D. Francesc Xavier Borrull, que combatí amb tant d'acert, el còdic polític d'en Bonapart, acordat per a l'Espanya a l'Assemblea de Baiona per ser contrari a la Constitució i Fur de València, combatia també, diputat per aquesta, a les Corts ja dites, l'Espanyola de 1812—traducció del pensament francès—logrant salvar, no sense grans esforços, el venerable Tribunal de les Aigües, que respectaren els segles.

D'un altra fita no menys remarcable al camí de la nostra ascensió nacional tenim aré que fer-ne esment, i és la de que en 1839 vegé la llum pública a Bapcelona el *primer Diccionario de la llengua Catalana* degut a l'il·lustre castellanenc En Pere Labernia i Esteller, qual obra cabdal posà els fonaments de la reintegració del nostre lèxic, que jeia llavors com un cos desconjuntat i malmés, pel que sempre serà d'una gran importància filològica i històrica.

Però el que podriem dir-ne nostre més proper Aribau, ço és el precursor del nostre particular renaixement literari no apar pas fins a l'any 1841. S'anomenava D. Tomás Vilaroja. Celebrem valencians son grat i esclarit record, car veient el nostre verb plagat de castellanismes i la literatura anterior a ell infiltrada de la xabacanereria i del dolent gust reinants, esconsagrà a purificar l'un i enaltir l'altra amb ses poesies d'una senzillesa i tendror encantadores. Patriota i poeta feu Patria i Poesia en sa famosa CANÇÓ sols amb aquests versos:

«en la oblidada llengua de mos avis
més dolça que la mel»

La transcendència de sa curta però exquisida llabor fou tan gran que tota la floració literària posterior del segle passat i dels nostres jorns, no és pas més que una continuació d'ella, molt falaguera per tan esperançadora.

Correran els anys i el riu de la Pàtria Valenciana, que torcerà son curs per l'artifici unitarista, tornarà a sa natural i primitiva caixa. Quan açò arribe, València no podrà oblidar a sos dos precursors nacionals, fixant en son calendari una visita anyal a ses tombes. La pelegrinació patriòtica amb les banderes voleiant al vent i amb les corones de semprevives pregonarà arreu el nostre ¡Resurrexit!, tot parlarà ja a l'entorn d'eternitat, bategarà els cors dels valencians, com campanes, amb els cants dels himnes

i tots a una veu cridaràn: ¡Al·leluia, al·leluia, la Patria és redimida! Serà, llavors, que la Morta-Viva viurà i les despulles d'en Ros i en Vilarroja hi hauran d'animar-se de joia.

Els fets esmentats proven, que si els principis de la Convenció francesa: *égalité, fraternité, liberté*, reconeixen la llibertat individual i desconeixents la colectiva dels pobles, conforme a les doctrines del filosof de la Revolució, Rousseau, foren de moment contràries als nostres ideals, no perxò deixaren al succesiu de ser-los favorables, puix la llibertat de pensament i sa derivació la d'impremta, que integraven els mateixos, hi havien de ser un empar segur per al recobriment de les personalitats nacionals mutilades per la ma de la tirania.

MANIFEST DIRIGIT PER "NOSTRA PARLA"

A LES BARRIADES OBRERES DE BARCELONA

AMB MOTIU DE LA «DIADA DE LA LLENGUA CATALANA»

A tots els fidels de la gran religió del Nacionalisme, cridem avui, a celebrar la Diada anyal.

Quan ara dos anys davant dels insults del que es deia representant del poble espanyol, pronunciats en plé Parlament contra nostra llengua, arborats d'indignació i gelosos de çò que és tant nostre com la nostra sang, posada en el monument de nostre cor li rendirem admiració i glorificació. Fou aquella jornada, com el Dijous Sant de la comunió del patriotisme.

Aquest any sembla la festa renovada, com un Dissabte Sant d'una setmana gloriosa vers una Pasqua de Resurrecció triomfal, per a que, fins els més orbs, coneguïn la força de l'esperit catalanesc, del que la Parla n'és el ritme immortal.

A tots els fills de Barcelona, catalans per lo tant, àdhuc an aquells que encara que no tinguïn la selecció de l'intel·lecte, tenen la grandesa i la selecció del sentiment, que defugint d'es-

trany contactes, han permanescut més prop de la terra i perxò mateix l'han conegut millor i conexent-la l'han estimat més bé; a tots els cridem, als més humils, però que són els més forts, més que per ensenyar-los, per apendre de la seva humilitat, per a saber de la seva fortalesa.

Als de Gràcia, la de les dones gentils; als de Sans, la de les altes xemeneies; als de Sant Andreu, de terra endins, camí de muntanya; als del Port, que coneixen la fortitud i la salabor de les ones de la mar nostra; als de Sant Gervasi, dels bells jardins florits, sardana magnífica de Treball i de Fe, a l'entorn de la bella matrona. Tots a la comunió espiritual dels mitings, a rebre'n fortalesa per a ésser scients en las lluites vinents, per ésser perseverants en les properes jornades.

Per la llengua, que és nostra sang, que és nostra vida, que és l'ànima nostra.

POESIA CATALANA

MARGOT

PER GUERAU DE LIOST

Una ombra de vida
llumena ton cos.
Marcida, convidada
al plàcid repòs

car té fora-mida
l'aroma d'un tros
d'eixida cenyida
de pòrtics i flors.

¡Oh calma de feixa!
De sobte l'esqueixa
un gest violent...

I el cos afeblit
tremola del vent
del teu esperit.

POESIA MALLORQUINA

EL LLUMENARET DE SANT TELM

PER JOAN RAMIS D'AIREFLOR

Sant Telm estima els núvols, la mà i la soletad
i té son oratori damunt l'acantilat.

A posta de sol treu el cap pel finestró
i esguarda llargament la mar i l'horitzó.

S'entorna a la capella si ve una clara nit,
i l'estelada el troba tranquilament dormit.

Mes si destria un nuvol que porta temporal,
en compte de dormir, va a aparellà el fanal.

A punt de mitja nit esclata un tro esquerdat.
Sant Telm ja té son vell fanal aparellat;

I alçant-lo amb sa ma pal·lida l'encén a la faró
de la verga de llamp que entra pel finestró.

La porta s'esbadella, oberta pel vent brau
i el sant surt amb el trèmol llumet vermell i blau.

Amb una ullada d'oliba esguarda abaix la mar,
estén sos amples braços i s'alça per volar.

Dins la negror dels núvols desapareix el sant,
i sols se veu el llum qui flota vacil·lant.

El mariner l'invoca, el cor plé de temò,
a cada cop de mar que pega an el timó.

El sant d'una volada s'arramba an el vaixell
per cobejar-lo sota son protector mantell,

A cada cap de verga i a cada cap de pal
deixa una antorxa encesa la flama del fanal.

I el buc se converteix, a dins l'obscuritat,
en un gran candelabre d'extranya claretat.

Al lluny clareja l'alba amb pal·lida blancò;
s'apaga el candelabre i es fon la visió.

Quan surt de dins el mar el sol tot enrogit,
sant Telm, dins sa capella, cansat, s'és adormit.

(Del llibre *Clarianes* recentment publicat.)

ELS ESTIUS DE MA INFANTESA (1)

Lema: *La caseta*

(FRAGMENT)

Per MIQUEL DURÁN

I

Les ombres d'aquest parral
m'evoken coses molt belles:
tendreses i contarelles
d'expansió maternal.

Sovint parlàvem del cel
a la llum de l'estelada.

Jo, per la *Via* encantada
entre-veia raigs de mel.

Germans, erem un estol
que jugàvem a dins l'era,
o ageguts a la paiera
escarniem el mussol.

¡Quin dormir-se dolsament
entre estels bellugadissos,
olors de secs cremadissos,
grins, remats, frescor plaent...

II

En mig d'aquell sà perfum
trescàvem a la ventura,

beguent glops de flaire pura,
beguent glops de dolça llum.

Ben lluny, ben alt i amagat
fan niu les aus encollades;
que fuig d'humanes mirades
tot idili enamorat...

III

L'arbre del bé i del mal
jo llavors no coneixia;
regust la fruita tenia
del paràdiç terrenal.

La menjàvem tots a pler
nosaltres i l'aucellada,
els porcellins, la remada,
sens partions, a voler...

Pà hi havia an el revol,
un bell cà dins l'escomesa,
als cors, bondat i franquesa,
i pageses com un sol.

(1) Obtingué el Premi del Consistori en els Jocs Florals de Mallorca.

OPINIONS D'ALTRI

De «La Publicidad»:

Don Juan Ventosa y Calvell, ministro de Hacienda catalán de nacimiento y diputado por un distrito de Cataluña emplea al parecer—suponemos que para su correspondencia catalana, únicamente—un papel de cartas con el membrete en catalán. Esta cosa tan natural mueve al periódico de Madrid «A B C» a decir—el caso no es nuevo—una serie de tonterías. Después de tratar repetidamente al catalán de dialecto—eso es para molestar—dice «A B C» que siguiendo este ejemplo «el señor Bahamonde, natural de Andalucía debiera imprimirlo (el papel de cartas) en «caló» y el señor Gimeno en valenciano».

No, no puede ser esto—añade—en tono terminante el periódico ilustrado del señor Luca de Tena—porque si fuese, España se convertiría en una nueva torre de Babel y desaparecería para siempre la unidad de la patria» (sic).

Oiga «A B C». El caso del señor Ventosa no es único en el mundo. M. Lloyd George, primer ministro de Su Majestad Británica, se encuentra en la misma posición. M. Lloyd George nació en Gales, i Gales que forma parte del «Reino Unido como Cataluña forma parte del Estado Español, es, como Cataluña, una nación. Una nación de dos millones de habitantes enclavada en el Noroeste de Inglaterra. En Gales—váyase enterando «A B C»—ocurre lo propio que en Cataluña: el idioma del país no es el oficial. En Gales se habla gaélico una lengua celta, prima hermana del irlandés y del bretón. La lengua materna de M. Lloyd George el hombre que en estos momentos simboliza la voluntad unánime de vivir y vencer de todo el imperio británico, es el gaélico y no el inglés.

¿Se limita M. Lloyd George—como seguramente como se lo aconsejaría el señor Luca de Tena si tuviera el gusto de conocerle—a hablar

el gaélico en su «hogar» en sus «relaciones familiares»? De ningún modo. Desde todos los ministerios que ha ocupado—Administración local, Hacienda, Municipios, Guerra, y, finalmente, la Presidencia del Gobierno—M. Lloyd George ha empleado la lengua gaélica en la correspondencia con su tierra. La administración de seguros y pensiones para obreros (servicio del Estado creado por M. Lloyd George) emplea en Gales, exclusivamente, la lengua gaélica. Lejos de relegar su lengua a los usos elementales, el primer ministro británico no pierde ocasión de hablarla en actos públicos.

Uno de estos actos tuvo lugar en marzo del año último. El día de San David, patrón de Gales, las señoritas de la colonia gaélica de Londres, organizaron una cuestación a favor de los soldados gaélicos heridos. M. Lloyd George recibió a una comisión de ellas y les dirigió la palabra, en gaélico, por supuesto. Y todo aquel día, para significar la adhesión de M. Lloyd George a la acción benéfica de sus compatriotas ondeó, en la residencia oficial del primer ministro del Reino Unido, la bandera del país de Gales.

¿Qué diría «A B C»—¡que diría!—si el próximo día de San Jorge patrón de Cataluña, el señor Ventosa, ministro catalán, izara la bandera de Cataluña en el ministerio de Hacienda?

Y sin embargo, ningún periódico de Londres dijo una palabra cuando M. Lloyd George hizo lo que hemos relatado. A ningún periódico de Londres se le ha ocurrido jamás decir tampoco que Mr. Asquit debería tener los membretes de su papel de cartas en dialecto del Yorkshire porque M. Lloyd George los tiene en gaélico.

Y si el señor Ventosa no hace más que seguir atenuadamente el ejemplo de Lloyd George, ¿no podrían los periódicos de Madrid—empezando por «A B C»—imitar el ejemplo de la Prensa de Londres.—X.

DE LES NOSTRES TERRES

DIADA DE LA LLENGUA

Es celebrà a Ciutat de Mallorca en el saló del «Círcol d'Obrers Catòlics» la festa de la «Diada» amb la qual inaugurarà la seva acció pública la recent fundada secció mallorquina de *Nostra Parla*.

Davant una nombrosa i selecta concurrència, se realitzà el programa. En Joan Pons llegí uns fragments de *l'Elogi de la Paraula* d'En Joan Maragall, i *La Balenguera*, d'En Joan Alcover; En Joan Ramis d'Ayreflor, un treball d'En Joaquim Ruyra sobre *El llenguatge i la Naturalesa* i *l'Estiu* de Maria Antonia Salvà, i el president de *Nostra Parla*, En Guillem Colom, llegí *l'Harpa*, de mossen Miquel Costa, i un discurs final sobre la llengua, que no extractem aquí perquè el publiquem íntegrament en altre lloc d'aquest mateix número.

Al començament de la festa i al final *l'Orfeó Mallorquí* cantà unes cançons que foren molt aplaudides.

Honraren l'acte i compartiren la presidència amb la Junta de *Nostra Parla*, els Mestres en Gay Saber M. I. senyor D. Miquel Costa i D. Joan Alcover, l'apòstol de nostra llengua M. I. Sr. D. Antoni M.ª Alcover i els escriptors D. Joan Rosselló de Son Fortesa i D. Salvador Galmés, Pvre. El Batlle de la Ciutat estava representat a la festa pel Sr. Secretari de l'Ajuntament, D. Benet Pons.

* * *

El teatre Novetats de la ciutat barcelonina era ple de gom a gom el matí del dia primer d'any en que es celebrà la «Diada de la Llengua» Catalana.

Presidien N'Angel Guimerà president honorari de *Nostra Parla*, En Pompeu Fabra, de l'Institut d'Estudis Catalans, N'Eugenid'Ors, Director General d'Instrucció Pública de la Mancomunitat, el M. Il·ltre. Dr. N'Enric Plá i Deniel representant el Sr. Bisbe, El Sr. Cabot representant la Diputació i la Mancomunitat, En Jaume Bofill i Matas, president de la nostra entitat i N'Albert Bastardas per la «Associació Protectora de la Ensenyança Catalana». L'Excel·lentíssim Ajuntament en l'impossibilitat d'assistir-hi, envià un ofici d'adhesió fervent.

Després de llegir-se innombrables cartes i tel·legrames de compenetració de Catalunya, Rosselló, Mallorca, València i fins dels fills de terres aragoneses presents a l'acte, l'eximí literat En Joaquim Ruyra donà començ a son treball tractant d'«Algunes consideracions sobre Catalunya i sa parla» que en aqueix número insertem.

En Ramón Tort llegí fragments de la sempre novella prosa maragalliana «Elogi de la Paraula» i l'eminent actor Enric Borrás recità diverses composicions del mestre Guimerà.

Finalment En Bofill i Mates parlà sobre la significació de l'acte i el nou aspecte que aquest any se li dona amb la perllongació a les barriades obreres.

Clogué la festa l'Orfeó Gracienc que sota la viril direcció del mestre en Joan Balcells, executà maravellosament diverses cançons de totes les contrades de la nostra pàtria, acabant amb l'«Himne de Nostra Parla».

El diumenge següent, a les barriades obreres, es celebren mitings de propaganda prenent-hi part oradors de tots els sectors catalans.

* * *

D'arreu de Catalunya ens han anat arribant noves de no haver quedat isolada la capitalitat, en la festa homenatge a la Llengua. Ara de Girona, on va ésser organitzada pel «Centre Catalanista». Adés, de Figueres, on la «Joventut Nacionalista» fou la promotora i la qual pot apuntar en sa brillant tasca la festa celebrada en la «Lliga Nacionalista de l'Alt Empordà». Amb diversa manifestació, altres voltes, com Lleida, on l'Ajuntament en Corporació acompanyat dels diputats En Francesc Macià i En Magí Morera Galicia i tot el poble a la reraçaga, anà al Govern Civil a dur les conclusions acordades en sessió consistorial en pró del nostre Verb nacional.

Volem, però, fer especial esment de les jocundes jornades que a Vilafranca del Panadés i Molins de Rey hagueren lloc en honor de la Llengua Catalana i organitzades per les Delegacions que *Nostra Parla* té constituïdes en les dites contrades.

* * *

A Vilafranca davant un públic escollit i arborat de catalanisme, presidint les autoritats, tingué lloc la sessió dedicada a la nostra llengua, parlant-hi, reflexant diversos caïres, els senyors Francesc Macià, Pere Barnils, Pau Romeva, Joan Fusté, Anfós Sans i Rossell, Joan Vidal Salvó, Josep M.ª Farré i Narcís Coromines.

A Molins de Rey, fou un jorn de plenitud. Matí i tarda sardanes i després la festa estricta, remarcant-s'hi entre altres els parlaments d'En Josep M.ª Boix, N'Antoni Jansana i En B. Perramón.

Fou coronada bellament la jornada per les tonades de l'Orfeó Pàtria i el chor La Unió i tot un poble s'aixecava respectuos al preludiari l'«Himne de Nostra Parla».

* * *

A València, la «Diada de la Llengua» serà un dels primers actes que organitzarà la Secció Valenciana de «Nostra Parla», pròxima a constituir-se degut als treballs de l'excel·lent poeta i orador En Pasqual Asins.

* * *

En la Junta Directiva de la recent fundada Secció Mallorquina de «Nostra Parla», s'hi troben els prestigiosos noms: President, Guillem Colom; Vicepresident, Joan Pons; Secretari, Joan Sureda Blanques; Vocals, Bartomeu Ferrà, Joan Ramis d'Ayreflor, Miquel Durán, Andreu Ferrer i Cristòfol Magraner.

* * *

El Consell Directiu de la Secció Catalana de *Nostra Parla*, després de la elecció dels càrrecs vacants, ha quedat constituït de la següent manera:

President honorari, Angel Guimerà; president efectiu, Jaume Bofill i Matas; vicepresident primer, Joaquim Civerri Sormaní; vicepresident segon, Josep Blanquer; secretari, Josep M.ª de Casacuberta; vicesecretari, Raimond Negre; tresorer, Marcell Pascual; vicetresorer, Josep Baró; Vocals, Esteve Casaponce, Pvre., Albert Bastardas, Joaquim Casas Carbó, Juli Vila, Miquel Fortesa Pinya, Joan Vidal Salvó, Josep M.ª Batista Roca i Josep M.ª Girona.

Saludem des d'aquestes planes amb gaudi a nous companys, que cadascú en diferent plànol, treballen per Catalunya.

Benvinguts sien, doncs, «La Veu del Montsià» de Sant Carles de la Ràpida, «Revista de Vich» de l'antiga ciutat i «El Camí» de curiosos barcelonins.

Sense comentaris, per no cabre-hi, i amb el cor trasportat copiem la proposició aprovada per unanimitat a l'Ajuntament de Manresa i fem a aquest el just honor de senyalar-lo el primer en aquest camí triomfal.

El document de referencia diu així:

«Tenint en compte que el primer element del nostre esplendorós patrimoni espiritual és la nostra llengua i que no havent-hi encara expedit els camins per al seu ús, ens trobem tots els catalans que vivim sota una coacció anacrònica que trava la nostra llibertat individual i corporativa, els regidors que subscriuen tenen l'honor de sometre a la consideració i acord del Consistori la següent proposició:

Primer. Que sigui declarada urgent.

Segon. Que d'avui endavant, la única llengua d'ús a l'Ajuntament de Manresa serà la catalana, o sigui:

a) En les sessions. b) En tots aquells actes, comunicacions o manifestacions parlades o escrites en que l'ús de la nostra sagrada llengua no estigui en pugna violenta amb les lleis positives, fins i a tant que l'Estat reglamentari, respectant integralment llurs prerrogatives, els drets del castellà i del català. c) En totes les ocasions que l'alcalde o el president de l'Ajuntament hagi de dirigir-se al poble.

Tercer. Que el president del Consistori es dirigeixi, en nom de l'Ajuntament al senyor president del Consell de ministres, en atenta súplica de que autoritzi al senyor secretari per estendre les actes de les sessions en llengua catalana.

Quart. En fi, que el nostre senyor batlle, en nom del poble de Manresa, es dirigeixi també al de l'Ajuntament de Madrid, al de Bilbao i al de Lugo, com a batlles respectius dels pobles més importants de parla castellana, bascongada i galaica, trametent-los una cordial salutació de germanor i de profund respecte i amor als idiomes llurs i als pobles que tenen la glòria de parlar-los».

Amb un grau més de gaudi, ja tractant-se de cosa nostra, consignem i transcribem la següent proposició aprovada així mateix per unanimitat el 24 de gener per l'Ajuntament de Vilafranca.

«Honorable senyor:

La Delegació Permanent en la present Vila de l'Entitat «Nostra Parla, agrupament de balears, catalans, rossellonesos i valencians», té l'alt honor de proposar a la Corporació Municipal de la vostra digna presidència que en atenció a ésser el propi verb un dels senyals més clars d'espiritualitat nacional així com volent donar una prova d'adhesió als grans principis de justícia i llibertat tingui a bé acordar l'usatge de la tan dolça llengua catalana, que és la de la quasi totalitat de la gent que administra, en totes aquelles manifestacions de vida que les lleis de l'Estat no ho privin explícita i taxativament.

Déu vos guardi molts anys.

Vilafranca del Penadés, 24 de gener de 1918.—El President, Anfós Sans i Rosell; el Secretari, M. Roig i Comas.

Molt Il·lustre senyor Batlle de Vilafranca del Penedés.»

Des del dia que la proposició fou aprovada, s'usa sempre la llengua catalana en tots els actes de l'Ajuntament amb gran complacència dels Vilafranquins.

El dia 12 de gener, tingué lloc a València la sessió d'obertura de la nova entitat política «Unió Valencianista Regional». Pronunciaren bells parlaments els senyors Cebrià, Thous, Trullenque i Bofill i Matas i don Raimond d'Abadal, qui presidí l'acte, feu el discurs resum, declarant inaugurat el Centre.

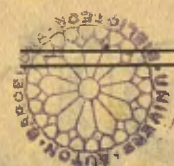
L'endemà se celebrà amb gran èxit un acte d'afirmació nacionalista en el Teatre Principal. Parlà en primer terme el senyor Gil i Perotí qui feu una notable disertació sobre les necessitats espirituals de la regió valenciana. En Villalonga i Villalba enraonà de la política catalana, ponderant sa fortitud i optimisme. En Bofill i Matas tractà de la tradició de València, remembrant la immortal figura d'Ausias March, del qual esmentà uns versos que dits en modern català foren molt aplaudits. Finalment va parlar el senyor Cambó, recomanant als valencianistes, que talment com feren els catalanistes, reconcentressin llurs activitats per a determinar fixament la personalitat de la seva Pàtria, qui se semblarà tant més a la de Catalunya quan més purament valenciana en sigui. Després, afegí, vindrà l'expansió i perxò és precís que València prengui part en la taula on es decidirà la sort de la nostra raça, per l'hegemonia del Mediterrani, que torna a ésser un gran mar.

La càtedra de llengua i història mallorquines amb tan bon acord organitzada pel Centre Regionalista, de la ciutat de Palma, se veu de cada dia més animada; essent actualment insuficient el local del Centre, aquest ha determinat passar a un local més gran, i ja des de primer de febrer se donaran en el nou local més espais.

La inauguració a la Universitat de València de la càtedra llengua valenciana efectuada dies enrera, fou un triomf xarदारós.

Més de cent alumnes acudiren con un sol home a escoltar les autoritzades paraules del Professor P. Lluís Fullana, a la saviesa del qual estan encomanades les conferències.

De dia en dia augmenta el nombre de deixebles de totes edats i condicions.

AVIS

Es fa avinent als suscriptors que no estiguin al corrent de pago que si no'l fan efectiu, deixaràn de rebre la Revista des de l'propinent mes de Març.

FABRICA D'ARTICLES DE LLAUNA
FERRO, ZENC I LLAUTÓ

DE

SAMUEL SANRAMA

Despaig: **Rosal, 12** - Tallers: **Salvà, 11**

ESPECIALITAT EN LA CONSTRUCCIÓ
DE FANALS PER A FERROCARRILS

BASTONS : PARAIGUES
OBJECTES PER A REGAL

La Parisièn

Contell de Cent, 344

(entre Roger de Llúria i Bruch)

Pintura Decorativa

J. BARÓ

TALLER:

Diputació, 199-botiga

La Veu de Mallorca

PUBLICACIÓ SEMANAL

✻ ✻

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:

ALMUDAINA, 6. CIUTAT DE MALLORCA

Suscripció trimestral i pta.

BÀSCULES

Caixes per a Capdals

Parlament, 9.

(Interior.)

BARCELONA

Piñernat
Barcelona

res. / 170